

برگ‌هایی از ابن سینا پژوهی در غرب

شمشک‌کلام ابن‌سینا و مطالعات غربی

علم و دانش پیش از ابن سینا و پس از او^۱

این کتاب حاصل نخستین گردهمایی گروه ابن‌سیناشناسی است که هفدهم و هجدهم مارس سال ۲۰۰۱ در دانشگاه بیل برگزار گردید. مقالاتی که در این کتاب گرد آمده است، به سه دسته تقسیم می‌شوند:

۱. بررسی علوم پیش از ابن سینا و تأثیر آنها بر اندیشه او، تأثیر فلسفه یونانی و به‌ویژه ارسطو (چهار مقاله).
۲. حیات فکری عصر ابن سینا (روش‌های علمی دوران او، نظریه‌های پزشکی، ماوراء الطبیعه، مانند روح و رستاخیز (چهار مقاله)).

۳. شرح و نقد اندیشه‌های ابن سینا پس از درگذشت او: موضوعاتی مانند نقد فخرالدین رازی بر برهان ابن سینا در کتاب شفاء دربارهٔ یگانگی خدا و دفاع نصیرالدین طوسی از آن (پنج مقاله).
دیوید رایسمن، ویراستار کتاب (با دست‌یاری احمد ح. ابراهیم)، در مقدمه ۱۹ صفحه‌ای خود بر کتاب، یک‌ایک مقاله‌ها را مورد شرح و بررسی قرار داده است.

این کتاب دارای ۳۰۲ صفحه، سه نمایه (نام‌ها و مکان‌ها، آثار ابن سینا که در مقاله‌ها به آنها استناد شده و کلمات عربی که در متن، آوانگاری شده‌اند) و فهرستی از حدود چهل مقاله در زمینهٔ فلسفه، خدشناسی و علوم اسلامی است.

مقالات این مجموعه بدین قرار است:

۱. برخورد ابن سینا با منطق ارسطویی. اسد. ق. احمد

Avicenna's Treatment of Aristotelian Modals; a Study) based on Conversion Rules and the Barbara Problematic. ASAD Q. AHMED)

در این مقاله، اسد احمد به تحلیل روشی که ابن سینا به جنبه بفرنج قیاس در فرضیه ارسطو می‌پردازد. به عقیده نویسنده، ابن سینا پیرو بی‌چون و چرای ارسطو نبود و در پذیرش اندیشه ارسطویی انعطاف داشت.

۲. برخی متون مابعدالطبیعه ارسطو در الهیات کتاب شفا ابن سینا، آموس بر تولچی

(Some Texts of Aristotle's Metaphysics in the Ilāhīyāt of Avicenna's Kitāb aš-Šifā.

AMOS BERTOLACCI)

برتولچی در پی اندیشه‌های ارسطو در آثار ابن سیناست. به نظر او، نقل قول‌هایی از ارسطو در کتاب شفا وجود دارد، اما نقل قول‌های بدون منبع در این کتاب نشان‌دهنده تلقی ابن سینا از ارسطوست. با شناسایی در تألیف الهیات، دانشمندان درک بهتری از گزینش اصطلاحات فلسفی او خواهند داشت.

ترجمه‌های موازی بر تولچی از الهیات ابن سینا و مابعدالطبیعه ارسطو، یافتن معادل برخی اصطلاحات ارسطو در کتاب شفا مانند هویت، موجود و اسطاط (به عنوان اصطلاح ابن سینایی از مابعدالطبیعه ارسطو) می‌تواند راهگشای آیندگان در بررسی چگونگی تلقی ابن سینا از ارسطو خواهد داشت.

۳. تاریخچه تمیز دلایل ابن سینا میان حال (کامن) و متعالی (فرا تجربی)، رابرت ویسنوفسکی

(Toward a History of Avicenna's Distinction between Immanent and Transcendent

Causes. ROBERT WISNOVSKY

نویسنده، تقسیم‌بندی ابن سینا از چهار علت ارسطو که از معلول خود جدایی‌ناپذیرند (علل صوری و مادی) و علی که از معلول‌های خود جدا هستند (علل غایی و فاعلی) را مطرح می‌کند و اظهار می‌کند، این تقسیم‌بندی از ابن سینا در خود مفهوم علیت ارسطویی وجود دارد.

منبع دیگری که بر اندیشه ابن سینا تأثیر گذار، اما به قدرت تأثیر آثار ارسطو نبود، اندیشه‌های فیلسوف نوافلاطونی، فلوطین است.

۴. فلوطین و ابن سینا: خرد در برابر ذهن وقاد، نوشته رحیم عقار

(Intellect versus Active Intellect: Plotinus and Avicenna. RAHIM ACAR)

رحیم عقار از منابع دیگری نام می‌برد که بر اندیشه ابن سینا تأثیر گذارده است، اما نه به قدرت تأثیر ارسطو. به عقیده او، اندیشه‌های فیلسوف نوافلاطونی، فلوطین، به صورت استفاده از تفاسیری که از عقاید نوافلاطونی بر اندیشه‌های ابن سینا، در موارد مختلف مانند روح و غیره مؤثر بوده است.

۵. سرقت کتاب‌های ابن سینا: پژوهشی در تاریخچه منابع درباره زندگی و زمان ابن سینا، دیوید سی.

رایزمن

(Stealing Avicenna's Books: A Study of the Historical Sources for the Life and

Times of Avicenna. DAVID C. REISMAN)

این مقاله نگاهی اجمالی است بر منابع تاریخ‌نگاری قابل دسترس برای بازسازی ساختار اجتماعی دوران زندگی ابن سینا، حادثه خاصی که ابن سینا از آن یاد کرده ماجرای غارت آثار او طی یورش سربازان غزنوی در ۴۲۱ ق به اصفهان است. از این حادثه به عنوان یک سرگذشت پژوهی برای یافتن واقعیت‌هایی برای تاریخ‌نگاران متأخر در خرد و زندگی ابن سیناست.

برخی تاریخ‌نویسان متأخر به زبان عربی و فارسی درباره غارت آثاری که ابن‌سینا و شاگردانش فراهم آورده بودند مطالبی نوشته‌اند. ابن‌فندق بیهقی در کتاب *تتمة صوان الحکمة* در این باره مطالبی نوشته است. بدین ترتیب، مقداری از آثار ابن‌سینا به غزنه برده می‌شود و در یورش غوریان به این شهر از میان می‌رود. در این گونه و تاریخ نگاری‌ها چهره‌ای از ابن‌سینا ترسیم می‌شود که متأثر از واکنش‌های دوران و زمانه نسبت به اوست.

۶. صخره‌های آسمان؟ عبدالجبار و ابن‌سینا، النور ذنانی

(Rocks in the Heavens?! The Encounter between 'Abd al- Ġabbār and Ibn sīnā. AL-NOOR DHANANI)

ابن‌سینا با الهیون معتزلی ارتباط فکری داشت. اهمیت ابن‌سینا به نگرش معتزلیان به ویژه در طبیعیات و برخی پیش‌فرض‌های مابعد الطبیعی ایشان به صورت وجود برخی اندیشه‌هایشان در شفا و نجات و آثار دیگرش دیده می‌شود.

ابن‌سینا در نامه‌ای به پرسش درباره ماهیت مکان پاسخ می‌دهند که در آن به کلام معتزلی نیز اشاره‌ای می‌کند و از رهبر معتزلیان در آن دوره، قاضی عبدالجبار (۴۱۵ ق.) نقل می‌شود. برخوردی عملی میان ابن‌سینا و عبدالجبار در دربار بوبیان ری اسلامی در سده‌های میانی رو به پیشرفت داشته است.

۷. تئوری پزشکی و روش علمی در زمان ابن‌سینا، دیمیتری گوتاس

(Medical Theory and Scientific Method in the Age of Avicenna. DIMITRI GUTAS)

نویسنده مقاله درک و برداشت ابن‌سینا از ارتباط میان تئوری و روش در پزشکی مورد بررسی قرار می‌دهد. نویسنده خاطر نشان می‌سازد که علم پزشکی در طبقه‌بندی علوم در سده‌های میانی جایی نداشت و این امر سبب مشکلات شناخت‌شناسانه برای فیلسوفانی نظیر ابن‌سینا شده بود. ابن‌سینا در این رده‌بندی تغییراتی ایجاد می‌کند، اما این امر به معنای تجربی بودن نگاه پزشکان عرب سده‌های میانی نیست.

۸. نفس روح و معاد از نگاه ابن‌سینا: الرسالة الاضحویة فی امر المعاد،

(Bodies, Souls and Resurrection in Avicenna's ar-Risāla al-Adhawīya fī amr al-ma'ād. TARIQ JAFFER)

در این مقاله، ابتدا عقیده ابن‌سینا در مورد معاد جسمانی مطرح و سپس مخالفت او در رساله الاضحویة با دیدگاه معتزلیان در مورد رستاخیز بررسی می‌شود.

۹. بهمنیار ابن‌مرزبان: شاگرد وفادار ابن‌سینا، یول یانسن

(Bahmanyār ibn Marzubān: A Faithful Disciple of Ibn Sina? JULES JANSSENS)

بهمنیار خیلی زود به تغییر در مشی فلسفی ابن‌سینا روی آورد. بر اساس قراین و شواهد فراهم‌شده از میان آثار ابن‌سینا، مشخص است که ارتباط بین بهمنیار و ابن‌سینا رابطه معمولی استاد و شاگرد در نظام آموزشی سده‌های میانی اسلامی نبوده است. زیرا بهمنیار به ابوالقاسم کرمانی توجه داشت و تحت تأثیر فکری او بود، در حالی که ابن‌سینا نسبت به اندیشه کرمانی دافعه داشت و به گفته یانسن او را به شدت تحقیر می‌کرد و کرمانی نیز متقابلاً با او مخالفت می‌ورزید. بهمنیار در کتاب فلسفی خود، به نام کتاب التحصیل، به ابهاماتی در اعتقادش نسبت به افکار ابن‌سینا اشاره می‌کند.

این گسیختگی‌ها سبب می‌شود از همه مقوله‌های فلسفی ارسطویی و اغلب اندیشه‌های فیزیکی ابن‌سینا که

در بخش گفتار مابعدالطبیعه فلسفه او جای می‌گیرد و نیز هر آنچه از الاهیات ابن‌سینا که از مابعدالطبیعه‌اش ناشی می‌شود، جدا شود.

۱۰. نقد فخرالدین رازی بر برهان ابن‌سینا در مورد یگانگی خدا در اشارات و دفاع نصیرالدین طوسی از آن،

توبی مایر

(Fakhr ad-Dīn ar-Rāzī's Critique of Ibn Sīnā's Argument for the Unity of God in the Iṣārā, and Nasīr ad-Dīn at-Tūsī's Defence. TOBY MAYER)

این مقاله به تحلیل برهان متافیزیکی ابن‌سینا در مورد وحدانیت خدا در اندیشه‌های سده‌های میانی اسلامی می‌پردازد. ابتدا برهان طرح می‌شود، سپس فهم رازی از دلایل ابن‌سینا که به عقیده نویسنده مقاله، برخی از آنها را به دلیل دشواری تفسیر کنار می‌گذارد و از این رو، ارتباط کافی با موضوع برقرار نمی‌شود و نیز ممکن است به دلیل مطالعات آثار ابوالبرکات بغدادی باشد.

در پاسخ نصیرالدین طوسی به رازی، «تشکیک الوجود» را که ابن‌سینا در مباحثات خود آن را به کار برده، طرح می‌شود و ابهام در مفهوم هستی، دلیل عدم فهم کامل برهان ابن‌سینا برمی‌شمرده می‌شود.

۱۱. تلقی شیعه دوازده امامی دوران مغول از ابن‌سینا، احمد رحیم

(The Twelver-Šī'ī Reception of Avicenna in the Mongol Period, AHMED H. AL-RAHIM)

در این مقاله، تأثیر اندیشه‌های ابن‌سینا بر نویسندگان شیعه در سده‌های ششم تا هشتم قمری بررسی می‌شود. این سال‌ها به عقیده نویسنده مقاله، دوران طلایی فلسفه اسلامی است و بهمنیار، واسطه انتقال اندیشه ابن‌سینا به سده‌های پس از مرگ او شناخته می‌شود. نویسنده سپس پژوهشی کتاب‌شناختی از مهمترین آثار فلسفی شیعی را معرفی می‌کند که آن را می‌توان برای مطالعه ابن‌سینا، به عنوان برنامه درسی مورد استفاده قرار داد. این آثار، شامل آثار طوسی و شاگرد شیعه او علامه حلی نیز می‌شود.

۱۲. فرایند مابعدالطبیعه در اسلام: ابن‌سینا و ملاصدرا در باره تشدید الوجود، سجاد رضوی

(Process Metaphysics in Islam? Avicenna and Mullā Sadrā on Intensification in Being. SAJJAD RIZVI)

حوزه با اهمیت دیگری برای فهم اندیشه ابن‌سینا، تأمل در سنت اشرافی مکتب اصفهان و به‌ویژه یکی از مهمترین فیلسوفان این مکتب، ملاصدرا است. به عقیده نویسنده، تشکیک الوجود ملاصدرا با جوهر اساسی فلسفه ابن‌سینا مرتبط است. او همچنین به بررسی نظرگاه صدرا درباره تشدید الوجود می‌پردازد و این جنبه از مابعدالطبیعه او را با اشاره به ریشه‌های نوافلاطونی آن بسط می‌دهد.

۱۳. ابن‌سینا در سوریه: قضیه گرگوری باربروس، هیدمی تاکاهاشی

(The Reception of Ibon Sīnā in Syriac: The Case of Gregory Barhebraeus. HIDEMI TAKAHASHI)

این مقاله بر تأثیر جهانی ابن‌سینا با ترجمه و اقتباس از بخش‌های مختلف این اندیشه در سوریه سده‌های میانی تأکید دارد. او شرح حال مختصری از زندگی علمی باربروس می‌آورد و سپس به شرح مختصری از آثار فلسفی و علمی او که متأثر از اندیشه‌های ابن‌سینا می‌پردازد. ترجمه آثار ابن‌سینا به ویژه اشارات و التنبیهات و رساله‌های ابن‌سینا در باب الاهیات از این جهت حائز اهمیت است که در اغلب موارد متن عربی را آورده است. نویسنده مقاله از روش استفاده باربروس در کتاب خود از کتاب شفلی ابن‌سینا به طور اجمالی یاد می‌کند و با ترجمه خود از آثار ابن‌سینا و بیان نگرش خود نسبت به آن کتاب‌ها نشان‌دهنده چگونگی تعبیر و فهم اندیشه ابن‌سینا در سده سیزده میلادی است. مترجم این آثار نیز به عنوان ناقل فلسفه ابن‌سینا به شرق مسیحی شناخته می‌شود.

پی‌نوشت:

1. Before and after Avicenna: proceedings of the First Conference of the Avicenna Study Group / edited by David C. Reisman; with the assistance of Ahmed H. Al-Rahim. Leiden; Boston: Brill, 2003. xix, 302 p.; 25cm. (Islamic philosophy, theology, and science; v. 52)

هزاره ابن‌سینا در همدان^۱

یادنامه ابن‌سینا، مجموعه مقالاتی است که در مراسم یادبود هزارمین سال تولد ابن‌سینا، در اردیبهشت ۱۳۳۳ (آوریل ۱۹۵۴) در همدان، عرضه شده است.

مقاله‌های این کتاب به زبان انگلیسی، فارسی، عربی، آلمانی، فرانسه در ۳۲۴ صفحه همراه با ۳۵ صفحه مقدمه است که در سال ۱۹۵۶ در انتشارات انجمن ایران، در کلکته هند به چاپ رسیده است.

این مجموعه مقالات، به چهار بخش تقسیم می‌شود: پژوهش‌های سرگذشت نام‌های و مرتبط؛ پژوهش‌های فلسفی؛ مطالعات پزشکی و روان‌پزشکی؛ کلیاتی درباره ابن‌سینا.

پدیدآورندگان بخش اول این مجموعه مقالات، اغلب ایرانی‌اند. سعید نفیسی، پرویز ناتل خانلری، علی اکبر سلیمی، محمدتقی مصطفوی و سیدحسن بارانی (هند) و ریچارد فرای (امریکا). اما بخش دوم که به پژوهش‌های فلسفی مربوط می‌شود، تقریباً همه غربی‌اند: خانم گوشوان (فرانسه)، رمیکر (بلژیک)، کروتس هرناندز (اسپانیا)، ویلهلم کاج (آلمان)، بیمالا چون (هند).

پژوهش‌های پزشکی و روان‌پزشکی نیمه‌غربی و نیمه‌شرقی‌اند: هلموت یاتیه و گرنوت راث از آلمان و شفاءالملک حکیم عبداللطیف و محمد عبدالمحمدخان از هند. بخش کلیات نیز مربوط به نقش تمبرهای تاریخی ایران در زمینه سکه‌های هخامنشی، ساسانی، سلجوقی و سکه‌های سده‌های نهم و دهم و تمبرهایی از ابن‌سینا، از همدان و آرامگاه قدیمی و جدید ابن‌سیناست که پژوهشگری هندی به نام اسحاق انجام داده است.

پژوهش‌های سرگذشت نامه‌ای و مرتبط

۱. ابن‌سینا و بیرونی، نوشته سیدحسن بارانی

نیمه نخست سده پنجم هجری را عصر بیرونی یا ابن‌سینا می‌خوانند. ابن‌سینا ۸ سال جوانتر از بیرونی است و ۱۵ سال زودتر از بیرونی درمی‌گذرد. هر دو در سنین جوانی مدارج عالی تحصیلی را می‌گذرانند. بیرونی مشاهدات اخترشناسی خود را در ۱۸ سالگی آغاز می‌کند و ابن‌سینا نیز در همین سنین به استادی در رشته‌های فلسفه و پزشکی دست می‌یابد.

پدر ابن‌سینا از فرقه اسماعیلیه بود و بیرونی نیز در محیطی با همین گرایش‌ها بزرگ شد. هر دوی آنها برای مدت کوتاهی زندانی شدند؛ یکی به‌دست شمس‌الدوله و دیگری به‌دست محمود غزنوی و هر دو در زندان به نوشتن کتاب مورد علاقه خود دست یازیدند و... در این مقاله کوشش شده تا ویژگی‌های مشترک این دو دانشمند هم‌عصر روشن شود.

۲. ابن‌سینا و اروپا، نوشته ب. م. گای

با آن که ابن‌رشد اندیشه یونانی را بار دیگر در برابر اندیشه اسلامی مطرح می‌کند و آن را در اروپا پس می‌راند، اما آثار پزشکی ابن‌سینا تا سده هفدهم از مواد درسی دانشگاه‌های اروپا بود. به گفته سارتن: «ابن‌سینا مشهورترین دانشمند اسلام و ارزشمندترین در همه نژادها، مکان‌ها و زمان‌هاست. او علم غرب و دانش شرق را با یکدیگر درهم آمیخت.» در این مقاله جایگاه علمی و تأثیر ابن‌سینا در غرب مورد بررسی قرار گرفته است.

۳. چند نکته تازه درباره ابن‌سینا، نوشته سعید نفیسی (به زبان فارسی)

در این مقاله، نفیسی درباره کلمه سینا، نام جد سوم ابوعلی، و درباره تاریخ درگذشت او و محل دفن او، به نکته‌های تازه‌ای، از منابع مختلف اشاره می‌کند.

۴. سرگذشت شیخ‌الرئیس، ابوعلی سینا، نوشته علی‌اکبر سلیمی (به

زبان فارسی)

این مقاله با سرگذشت ابن‌سینا، رئیس‌الاطباء، شرف‌الملک حجة‌الحق از خرمین (نزدیک بخارا) آغاز می‌کند و از یکایک اساتید او نام می‌برد و شرح علمی را که تا ۲۱ سالگی آموخته است، به اجمال می‌آورد. پس از آن، به اوضاع سیاسی آن دوره می‌پردازد که گاه سبب زندان و آوارگی و گاه سبب عزت او می‌شد و سرانجام به طبابت‌های مشهور و برخی حکایات در زندگی علمی او و در پایان، از شاگردان و از چگونگی درگذشت او، یاد می‌شود.

۵. ابوعلی سینا و کتابخانه بزرگ فارسی زمان خود، نوشته ماکس وایز وایلر (به زبان آلمانی)

این مقاله درباره کتابخانه نوح‌بن منصور پادشاه سامانی در بخارا است. در این شرح حال نویسی، ابن‌سینا از نخستین دیدار خود از کتابخانه سلطنتی که در او تأثیر عمیق برجای گذاشت یاد می‌کند.

۶. جنبه‌هایی از فعالیت‌های ادبی و منظوم ابن‌سینا، نوشته محمد بدرالدین علوی (به زبان انگلیسی)

بدرالدین علوی فهرستی از ۲۲ سروده ادبی نام برده که به ابن‌سینا نسبت داده می‌شود. اغلب این سروده‌ها از درون مایه‌های فلسفی، مانند عشق، زندگی، ایثار، روح و موارد دیگر چون شراب که جنبه کفر دارند برخوردارند. برخی از این اشعار عبارتند از: ۱. قصیده سیصد بیتی درباره منطق. ۲. قصیده ۵۲ بیتی درباره مرخ و بهرام. در اصلت این شعر که به ابن‌ابی‌اصیبه نسبت داده می‌شود، تردید وجود دارد. ۳. قصیده ۴۳ بیتی در فلسفه عمر. ۴. قصیده‌های ۲۸ بیتی درباره عشق (الحب و الحیاة و الکلام) زندگی و بخشندگی. ۵. قصیده‌های ۲۱ بیتی درباره نفس ناطقه. ۶. قصیده ۱۶ بیتی درباره زندگی (طریق الحیاة). ۷. قصیده‌های ۱۶ بیتی درباره کهن‌سالی، فرزندی و پرهیزگاری.

(الشيب و الحكمة و الزهد).

همچنین، قطعه‌ای هفت بیتی در پاسخ وزیر ابوطالب علوی، شامل دو قصیده سه بیتی و چند قصیده دو بیتی درباره شراب، یک قطعه دوبیتی در مقایسه خود با آهن ربا (مغناطیس) و اشعاری دیگر. که برخی از آن‌ها را دوسلان به انگلیسی ترجمه کرده است و کارادوو نیز برخی اشعار ترجمه شده به فرانسه او را شرح کرده است.

۷. رساله مخارج حروف، نوشته پرویز ناتل خانلری (به زبان فارسی)

رساله اسباب حدوث الحروف یا رساله حدوث الحروف و مخارج الحروف و صفاتهما دو عنوان از یک رساله‌اند و شاید دو تحریر از یک رساله.

از دیگر آثار قدیمی‌تر آواشناسی اسلامی، می‌توان از رساله کیفیات حدوث حروف و مخارج، اثر سیبویه (د. ۱۷۷ هجری) نام برد که برخی از نویسندگان اسلامی از روش دسته‌بندی حروف او پیروی کرده‌اند. این گروه از نویسندگان، حروف را براساس مخرج آن‌ها و کیفیت شنیدن آن‌ها تقسیم‌بندی می‌کنند. اما ابن سینا کار خود را بر مبنای علمی‌تر می‌گذارد. او ابتدا به چگونگی تولید حرف می‌پردازد و پس از آن فصلی را به آناتومی اندام‌های صوتی اختصاص می‌دهد. واژگانی که ابن سینا در این علم به کار برده، در دیگر آثار او دیده نمی‌شود و ممکن است برگردانی از اصطلاحات هندیان باشد. بنابراین، چنین به نظر می‌رسد که ابوعلی سینا از روش هندیان در بحث حروف آگاهی داشته است.

۸. گزارش مختصری راجع به آرامگاه ابن سینا، نوشته محمد تقی مصطفوی

«انجمن آثار ملی، از سال ۱۳۲۳ شمسی مجدداً شروع به کار کرد و همت خود را در این دوره به دو امر معطوف نمود: ۱. بنای جدید آرامگاه سعدی به جای آرامگاه قدیمی ۲. بنای جدید آرامگاه ابوعلی سینا.» نقشه این آرامگاه، با توجه به سبک معماری معاصر ابن سینا، از روی گنبد قابوس (طبق کتیبه بنا، سال ۳۹۷ قمری (مطابق با ۳۷۵ شمسی) تاریخ این بناست. این نقشه عبارت است از برجی دوازده تری که به ارتفاع ۲۱ متر (گنبد قابوس به ارتفاع ۵۲ متر و دارای ۱۰ ترک است) با ابنیه تابعه آن شامل کتابخانه و سایر ابنیه فرعی دیگر می‌شود....

۹. تواریخ شهری آسیای میانه و خراسان ۱۷، نوشته ریچارد فرای

هر چند این مطلب مستقیماً به ابن سینا مربوط نمی‌شود، اما به کتاب ملازاده اشاره دارد که برای پژوهش در مورد سرزمین مادری ابن سینا، در دوران پس از سامانیان، سند بسیار با ارزشی است.

۱۰. مقالات دانشمندان آلمانی در شناخت هر چه بهتر ابن سینا و آثار او، نوشته اتواسپایز (به زبان آلمانی)

پژوهش در فلسفه اسلامی در آلمان، از سه جنبه مورد بررسی قرار گرفته است. ۱. شرق‌شناسانی که اقدام به بررسی و انتشار متون فلسفی به عنوان بخشی از فرهنگ اسلامی نمودند. ۲. تاریخ‌نگاران فلسفه و به طور خاص الاهی‌دانان کاتولیک که علاقه ویژه‌ای به جنبه‌های مدرسی اندیشه اسلامی و تأثیر آن بر متفکران مسیحی در قرون وسطا دارند. ۳. تاریخ‌نگاران علم پزشکی که زمینه فلسفی و ادراکی جهان اسلام را برای تشخیص بهتر نگرش آن‌ها نسبت به علوم طبیعی و پزشکی مورد بررسی قرار می‌دهند.

کتابنامه آثار دانشمندان آلمانی، در مورد ابن سینا، دارای حدود ۶۵ موضوع است که اغلب آن‌ها در پنجاه سال اخیر (۱۹۵۰-۱۹۰۰) انجام گرفته است، اما برخی از آنها بسیار مهم به دوران قدیم‌تر مربوط می‌شود. این مراجع، کتاب، مونوگراف و نیز مقاله‌هایی هستند که در نشریات انجمن‌های علمی منتشر می‌شوند. این فهرست به صورت موضوعی تنظیم شده و هر عنوان به طور خلاصه معرفی شده است.

پژوهش‌های فلسفی

۱. فیلسوف هستی، نوشته دوشیزه گواشون (به زبان فرانسه)

نویسنده مقاله که در زمینه ابن سینا شناسی تخصص دارد، درباره او چنین می‌نویسد: شهرت ابن سینا در پزشکی و علوم دیگر نیاز به اثبات ندارد، او در زمینه فلسفه و فرهنگ نیز صاحب شهرت است. کتاب قانون محدود به جسم

انسان است، اما کتاب‌های شفا، نجات و اشارات، گستره‌ای است نامتناهی که به مابعدالطبیعه توجه دارد. گواشون از شهود به وجود و تمایز میان ماهیت و وجود و مقوله واجب‌الوجود و ... در اندیشه ابن‌سینا می‌پردازد. این مطالب به اجمال و به طور مستقل بیان می‌شود.

۲. هستی در اندیشه ابن‌سینا و توماس اکویناس نوشته ل. دورمیکر

نویسنده در این مقاله به بسط برخی از این مقوله‌ها، تحت عنوان وجود در اندیشه ابن‌سینا و توماس اکویناس می‌پردازد. او می‌کوشد مفهوم وجود در این دو تفکر را با یکدیگر مقایسه کند. اکویناس نسبت به ابن‌فلسوف مسلمان، ابن‌سینا، توجه ویژه‌ای دارد و بیش از چهارصد بار از او نقل قول کرده است و شالوده نظام اندیشه خود را در مابعدالطبیعه و روان‌شناسی بر نوشته‌های ابن‌سینا می‌گذارد.

۳. مفهوم تفکر ابن‌سینایی و تعبیر آن برای فیلسوف غربی، نوشته کروتس هرناندز

نویسنده طی تحقیقات خود درباره فلسفه ابن‌سینا با چهار پرسش عمده روبرو می‌شود: ۱. آیا هرگز در اندیشه ابن‌سینا تحولی حاصل شده است؟ اگر چنین است در چه زمینه‌ای؟ ۲. اندیشه فلسفی شخصی ابن‌سینا چه بوده است؟ ۳. کدام یک از تعابیر مختلف از ابن‌سینا در قرون وسطا را می‌توان پذیرفت؟ ابن‌رشد، سن‌توماس، دانس اسکاتوس

۴. آیا ابن‌سینا دانشمند متفکر بود یا حامی عرفان و عرفان‌گرایی؟

برخی تحولات در اندیشه ابن‌سینا در رسالات مختلف او قابل مشاهده است. کتاب شفا را می‌توان به عنوان یک مجموعه مشایی اسلامی در نظر گرفت، درحالی که در گرایشات نو افلاطونی، کتاب نجات و اشارات بیشتر حکمة المشرفیة ابن‌سینا را نشان می‌دهد که متأسفانه فقط بخش منطق آن (منطق المشرفین) باقی مانده است. این گرایش‌های متفاوت در نوشته‌های ابن‌سینا، بیانگر تفسیرهای مختلفی است که نسبت به اندیشه‌های بزرگترین متفکر سده‌های میانی جهان اسلام ابراز می‌شود. نظریه او درباره وجود و ماهیت، عمیقاً مورد توجه سن‌توماس و مکتب او قرار گرفته است. به عقیده نویسنده، برای درک میزان تأثیرات ابن‌سینا بر جهان اندیشه، لازم است همه آثار او به‌دقت تصحیح و چاپ شود.

۵. بررسی و معرفی رساله النکات و الفوائد، نوشته ویلهلم کاج

رساله النکات و الفوائد را به ابن‌سینا نسبت می‌دهند. این رساله، به شماره ۱۲۱۷ در کتابخانه فیض الله استانبول نگهداری می‌شود. نام این رساله نه در کتاب‌شناسی ابن‌سینا اثر عنوانی (قاهره، ۱۹۵۰) آمده است نه در کتاب‌شناسی ابن‌سینای یحیی مهدوی (تهران، ۱۹۵۴). نویسنده مقاله در این‌جا، پنج بخش فیزیک این رساله را آورده که با نظریات ابن‌سینا در زمینه روح هم‌خوانی دارد.

۶. ابن‌سینا و نظریه روح، نوشته لردو

این مقاله، با شرح اشعاری از ابن‌سینا درباره روح آغاز می‌شود. آن‌گاه نویسنده مفهوم روح را در اندیشه او، با اندیشه هندیان قدیم مقایسه می‌کند. در اندیشه هند قدیم، طبیعت و ماهیت روح، پاک و خدشه‌ناپذیر است. و همه ناپاکی‌های کنش آدمی، آلام و احساسات، قادر به تبدیل بخشی از آن نیز نیست. نویسنده به روح در ادیان بودایی و ... می‌پردازد.

۷. رد نظریه فورفریوس از جانب ابن‌سینا، نوشته جی. فینگان

در این مقاله ابتدا نظریه فورفریوس و پس از آن استدلال ابن‌سینا مطرح می‌شود.

۸. ابن‌سینا و عرفان، نوشته هوبی

در این مقاله پرفسور هوبی درباره عقاید شخصی ابن‌سینا در مورد تصوف که معرفه الله می‌خواند و آن را تحت تأثیر اندیشه‌های افلاطونی و نوافلاطونی می‌داند و به شرح عقاید ابن‌سینا همراه با نقل قول‌هایی از او می‌پردازد.

عقاید عرفانی ابن‌سینا، به نظر نویسنده، به طور خلاصه، همان هدف اصلی عرفان یعنی تسلیم آزادانه روح به خداست.

مطالعات پزشکی و روان‌پزشکی

۱. ابن‌سینا، پزشک، روان‌پزشک، نوشته هلموت یاتیه

نویسنده، ابن‌سینا را معلم روح و روان می‌خواند و در این زمینه به معرفی رساله تازه یافته‌ای از او به نام رساله فی ماهیه الحزن و اسبابه می‌پردازد. این رساله، زمانی که هلموت ریتز و همکارانش بر رساله فی الحيلة اثر کندی تحقیق می‌کردند، کشف شد.

۲. رساله در باب تعبیر رویا، نوشته محمد ابوالمؤید خان

بخش کلیات نیز مربوط به نقش تمبرهای تاریخی ایران در زمینه سکه‌های هخامنشی، ساسانی، سلجوقی و سکه‌های سده‌های نهم و دهم و تمبرهایی با تصاویری از همدان، از ابن‌سینا و از آرامگاه قدیمی و جدید اوست که پژوهشگری هندی به نام اسحاق انجام داده است.

پی‌نوشت:

1. Avicenna commemoration, volume. Xxxv/ Calcutta: Iran Society, c1956. 324 p., [6] leaves of plates: ill. (some col.); 25 cm.

هزاره بوعلی در اسپانیا^۱

این کتاب، مجموعه مقالات سمینار پژوهش‌های فلسفی و اندیشه اسلامی است که در ماه مارس ۱۹۸۰ در مادرید برگزار شد و دومین اثر از سلسله انتشارات مؤسسه فرهنگی اسپانیایی - عربی است که در سال ۱۹۸۱ در مادرید در ۹۹ صفحه به چاپ رسیده است. از پنج مقاله کتاب، چهار مقاله به زبان اسپانیولی و یکی به زبان فرانسه است. مقاله نخست از پرفسور عبدالرحمن بدوی است، به زبان فرانسه: ابن‌سینا در اسپانیای اسلامی: نفوذ و مشاجرات قلمی مقاله دوم از میگوئل کروس ارناندس به نام «نظریه موسیقایی ابن‌سینا در کتاب شفا» مقاله شامل چهار مبحث کلی است: الف: ابن‌سینا و نظریه موسیقایی عرب؛ ب: نظریه موسیقایی ابونصر فارابی؛ ج: بنیادهای نظری عمومی در رساله موسیقی ابن‌سینا؛ د: موضوع و ساختار صوری دانش موسیقی. مقاله سوم از خوسه آنتونیو خونسدا درباره «دانش هواشناسی» ارسطویی و «کانی‌شناسی» ابن‌سینایی است. مقاله چهارم از سالوادور گومس نوگالس به نام عرفان ایرانی در آثار ابن‌سینا و تأثیر آن در عرفان اسپانیایی. مقاله پنجم از رافائل مونیوس با عنوان وجود خدا در آثار ابن‌سینا که شامل دو فصل است: ۱. پیش‌گفتار ۲. بررسی متن که چهار بخش می‌شود: الف) تمایز میان ماهیت و وجود؛ ب) برهان ابن‌سینا در زمینه تمایز میان ماهیت و وجود؛ ج) برهان ابن‌سینا و سن‌توماس اکویناس؛ د) برهان ابن‌سینا و سان‌آسلمو؛ ه) مقاله‌ای درباره مناظره که از دو قسمت تشکیل شده است: ۱. برهان ابن‌سینا به هیچ روی بسط‌پذیر نیست. ۲. آیا این برهان هستی‌شناختی است؟ این کتاب، همان طور که عبدالرحمن بدوی در آغاز متن خود گفته است، درباره جنبه‌های مختلف اندیشه‌های ابن‌سینا در اسپانیا و واکنش فرهنگ اسپانیایی در برابر آن است. بخش‌های دوم و چهارم بیشتر به معرفی گوشه‌هایی از دانش ابن‌سینا در زمینه موسیقی و عرفان است و در بخش‌های سوم و پنجم نویسندگان کوشیده‌اند به نقد دانش فلسفی و تأثیر ارسطو بر او بپردازند.

پی‌نوشت:

1. Milenario de Avicena, A. Badawi ... [et al.]. Madrid: Instituto Hispano-Arabe de Cultura, 1981. 99 p.; 24 cm.

از منطق به فلسفه

دکتر لطف‌الله نبوی، استاد منطق دانشگاه تربیت مدرس که پیشتر با انتشار کتاب تراز اندیشه از سوی انتشارات حکمت توانسته بود بخشی از نیازهای جامعه علمی ایران را در حوزه منطق پاسخ دهد، در صد گردآوری و تدوین مجلدی دیگر از این کتاب است البته این بار مباحث مطروحه در مجموعه مقالات وی و جوه دیگری از منطق را واشکافی می‌کند.

به گزارش کتاب ماه فلسفه، دکتر لطف‌الله نبوی کار نگارش کتابی دیگر در این حوزه را تحت عنوان مبانی منطق فلسفی به پایان برده و قرار است انتشارات دانشگاه تربیت مدرس آن را در آینده‌ای نه چندان دور روانه بازار کند. البته نبوی پیش از این با تأسیس گرایش منطق در رشته فلسفه (منطق فلسفی) در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه تربیت مدرس اولین گام‌ها را برای معرفی منطق فلسفی برداشته است و این کتاب اولین تلاش مکتوب این منطق‌دان ایرانی برای روزآمد کردن فهم ما از منطق جدید است. او در این کتاب که رویکردی جدید در نوع ارائه مطالب منطقی دارد، تلاش کرده تا ضمن معرفی شش نظام فلسفی منطق ساختار آنها را مورد مطالعه قرار دهد.

اولین نظامی که در این کتاب معرفی شده، نظام منطق زمان است که توسط آرتور فرایور آلمانی تأسیس شد. نظام بعدی، منطق معرفت به نمایندگی یاکوهینتیکا است. پس از این دو نظام، نظام منطق تکلیف معرفی می‌شود که نماینده برجسته آن جورج فون‌رایت است. نظام منطق ربط که توسط ایوان اورلوف روسی پایه‌گذاری شده، دیگر نظامی است که در کتاب حاضر مورد مطالعه قرار داده می‌شود.

منطق آزاد به عنوان مبحث بعدی به نمایندگی کارل لامبرت، نظام دیگری است که معرفی شده و سرانجام منطق فازی که توسط دکتر لطفعلی عسکرزاده (مشهور به لطفی‌زاده) استاد ایرانی دانشگاه برکلی پایه‌گذاری شده در کتاب حاضر معرفی و وجوه آن مورد مطالعه قرار می‌گیرد. این شش نظام منطقی در کنار دیگر کاربردهای خود، رویکردهای فلسفی بسیاری دارند و به‌ویژه با تأثیرگرفتن از منطق موجهات، تأسیس و رشد و توسعه یافته‌اند و بر همین اساس به منطق فلسفی مشهورند.

اولین کتاب این مدرس منطق در سال ۱۳۷۷ با عنوان مبانی منطق جدید از سوی سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت) منتشر شد و این آغازی بر مجموعه فعالیت‌های پژوهشی نبوی در حوزه‌های مورد علاقه‌اش نظیر منطق فلسفی، منطق ریاضی، روش‌شناسی و فلسفه علم، منطق تطبیقی، فلسفه منطق، تاریخ منطق و... بود.

او تاکنون پنج اثر در حوزه علم منطق منتشر کرده است و جالب این‌که آخرین اثر وی تحت عنوان تراز اندیشه چندی پیش به چاپ دوم رسید.

پدیدارشناسی روح و پایان منازعه

ظاهراً کار برگردان کتاب پدیدارشناسی روح اثر دوران‌ساز گئورگ ویلهلم فریدریش هگل به همت دکتر محمود عبادیان، استاد بازنشسته دانشگاه علامه طباطبایی پس از چیزی قریب به سه دهه به پایان رسیده و باید منتظر بود تا دومین ترجمه از این کتاب مهم هگل روانه بازار شود.

البته عبادیان از سال‌های نخست دهه شصت ترجمه این اثر را به صورت ابتدایی به انجام رساند و برای هر بند از مقدمه و پیش‌گفتار آن نیز دو بند شرح و تفسیر نوشت. حاصل این تلاش کتابی بود که در سال ۱۳۶۷ تحت عنوان مقدمه پدیدارشناسی روح منتشر شد.

به گزارش کتاب ماه فلسفه، هگل در این کتاب مراحل پدیدارشناسی مطلق را در طول تاریخ بررسی می‌کند. او در این راه از داده‌های حسی شروع کرده، به فاهمه، عقل، دین و نهایتاً فلسفه می‌رسد. به اعتقاد هگل برای شناخت ظهور نامتناهی باید مسیر تحقق آن که همانا تاریخ فلسفه است، ردگیری شود. مطلق، هرچه از آغاز تاریخ دور شود، گشودگی ظهورش بیشتر شده و افزایش ظهور مطلق، افزایش خودآگاهی را در پی دارد. این خودآگاهی عبارت است از آگاهی به ذات اندیشه که همان آگاهی به آزادی است و تاریخ است که می‌تواند مسیر تحقق و تعیین آزادی باشد. به طور خلاصه: پدیدارشناسی روح (آگاهی) رسیدن مطلق به خوداندیشی از گذرگاه روح انسان است. بر این اساس است که هگل تاریخ را در نسبت با انسان، آگاهی و آزادی بررسی و به مراحل مختلفی تقسیم می‌کند.

باری نخستین ترجمه از این کتاب با عنوان فنومنولوژی روح ابتدا در سال ۱۳۸۲ با برگردان زیبا جلیلی از سوی انتشارات شفیعی روانه بازار شد. برگردان این کتاب واکنش‌های مختلفی را در میان محافل علمی، فلسفی و البته مطبوعاتی ایران برانگیخت؛ طوری که ابتدا امید مهرگان، در بیست و سوم اردیبهشت ۱۳۸۳، نقدی مفصل با عنوان «ناگهان هگل: در باب شکل ترجمه فنومنولوژی روح» در روزنامه شرق بر این ترجمه نوشت. پس از او مراد فرهادپور هفده آذر ۱۳۸۳ یادداشتی با پیشانی‌نوشت «نقدی بر ترجمه فنومنولوژی روح هگل: سیزیف در قلمرو ترجمه فارسی» در روزنامه شرق منتشر کرد که همین نقدها واکنش گروهی دیگر از مترجمان علوم انسانی نظیر پیام یزدان‌جو، مهید ایرانی‌طلب و... را برانگیخت که معتقد بودند برخورد و داوری در مورد برگردان این کتاب از سر حب و بغض صورت گرفته و حتی یزدان‌جو در عنوان یادداشتش «پاسخی به نقد ترجمه فنومنولوژی روح: تروریسم فرهنگی» رویکرد مهرگان و فرهادپور به این کتاب را به تروریسم فرهنگی تعبیر کرد.

همین نقدها و قابل استناد نبودن ترجمه موجود از این کتاب به نوعی ضرورت ترجمه مجدد این کتاب را ناگزیر می‌ساخت تا این که سرانجام عبادیان تصمیم می‌گیرد ترجمه قدیم خود از این کتاب را تکمیل و منتشر کند.

حوزه دیگر مورد تحقیق عبادیان زیبایی‌شناسی است و هم اکنون یک مجموعه سه جلدی کم‌حجم تحت عنوان تاریخ‌نگاری زیبایی‌شناسی از یکی از استادان بزرگ فلسفه هنر به نام تاتار کیوویچ (آلمانی لهستانی‌تبار) برای مؤسسه مطالعات و تحقیقات هنری معاونت هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ترجمه کرده است. عنوان اصلی این کتاب تاریخ زیبایی‌شناسی است که مجلد اول آن به دوران باستان می‌پردازد و همین عنوان فرعی دوران باستان را نیز بر روی جلد خواهد داشت. این مجلد به احتمال قریب به یقین ابتدا به ضمیمه فصلنامه هنر منتشر می‌شود و بعدها به صورت مجزا منتشر خواهد شد.

مجلد دوم این مجموعه به قرون وسطی می‌پردازد و از لحاظ تحلیل تاریخی - فلسفی به عقیده عبادیان منحصر به فرد است و سرانجام در مجلد سوم سیر تاریخ زیبایی‌شناسی را در دوره معاصر (البته تا قرن هجدهم و ۱۷۰۰ میلادی) پی‌گیری می‌کند.

دکتر محمود عبادیان متولد سال ۱۳۰۷ است. او در چکسلواکی و آلمان تحصیل کرده و از اعضای مؤسس دانشکده فلسفه دانشگاه علامه طباطبایی است.

آرنت از زبان فولادوند

دکتر عزت الله فولادوند؛ مترجم صاحب‌نام و توانای متون فلسفی پس از انتشار کتاب آزادی و خیانت به آزادی؛ شش دشمن آزادی بشر اثر آیزایا برلین که در اصل مجموعه شش گفتاری است که برلین در سال ۱۹۵۱ در برنامه رادیو بی‌بی‌سی ایراد می‌کرد، هم اکنون مشغول ویرایش و برگرداندن بخشی از یادداشت‌های هانا آرنت (به انتخاب خودش) است که نخستین بار در جهان به فارسی منتشر خواهند شد.

به گزارش کتاب ماه فلسفه، این یادداشت‌ها از میان انبوهی از دست‌نوشته‌های هانا آرنت که در کتابخانه کنگره آمریکا موجود است و تاکنون منتشر نشده انتخاب شده‌اند. البته باید گفت که چون آرنت، آلمانی‌زبان بوده، ولی این مقاله‌ها و یادداشت‌ها را به زبان انگلیسی نوشته شده، احتیاج به ویرایش زیادی دارد. بنابراین، فولادوند مجبور است ابتدا انگلیسی آن‌ها را ویرایش و بعد به فارسی ترجمه‌شان کند. نشر ماهی که چندی است تمام هم و غم خود را مصروف انتشار برگردان مترجمان صاحب‌نامی چون عبدالله کوثری، عزت الله فولادوند، رضا رضایی، خشایار دیهیمی و... از متون فلسفه جدید غرب کرده است، در تدارک انتشار ترجمه دکتر فولادوند از کتاب فلسفه، جامعه و سیاست نوشته گروهی از نویسندگان است.

راهی بلند؛ همتی بلندتر

مجلد دیگری از فرهنگ‌نامه تاریخی مفاهیم فلسفه با محوریت موضوعات مربوط به فلسفه هنر و زیباشناسی به احتمال زیاد تا پایان سال به سر ویراستاری محمدرضا حسینی بهشتی، استاد فلسفه دانشگاه تهران منتشر می‌شود.

به گزارش کتاب ماه فلسفه، انتشار فرهنگ‌نامه تاریخی مفاهیم فلسفه Historisches Wörterbuch der Philosophie در ۱۲ جلد قطور رحلی از سال ۱۹۷۱ به همت یواخیم ریتز، کارلفرید گرونر، گتفرید گابریل آغاز شد. البته این کار را بیشتر به یواخیم ریتز آلمانی نسبت می‌دهند که به مسئله تحول تاریخی مفاهیم توجه خاصی داشته، او با همکاری بیش از ۱۵۰۰ استاد با سابقه و متخصص در زمینه فلسفه کار تدوین این فرهنگ‌نامه را آغاز و سرانجام با تدوین و سامان‌دهی ۳۷۱۲ مدخل در زمینه مفاهیم فلسفه و همچنین مفاهیم مشترک میان فلسفه و سایر علوم در سال ۲۰۰۴ به پایان برد و حاصل تلاش سی‌ساله این گروه از سوی انتشارات شوابه در سوئیس و آلمان منتشر شد. این گروه بعدها به «مکتب ریتز» معروف شدند.

مجلدات این فرهنگ‌نامه به موضوعات متنوعی از قبیل مابعدالطبیعه، زیباشناسی و فلسفه هنر، الهیات و فلسفه اخلاق می‌پردازند.

دکتر سیدمحمدرضا حسینی بهشتی استاد فلسفه دانشگاه تهران در رأس موسسه فرهنگی - پژوهشی نوارغون به همراه گروهی از محققان با توجه به نیاز استادان و پژوهشگران تعدادی از مداخل این فرهنگ‌نامه را انتخاب و ترجمه کرد که جلد نخست آن چندی پیش با عنوان گزیده‌یی از مفاهیم مابعدالطبیعه

با سرپرستاری این عضو هیأت علمی دانشگاه تهران با همکاری مهدی میرزازاده و فریده فرودفر از سوی انتشارات مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی (سمت) و موسسه فرهنگی - پژوهشی نوارغنون منتشر شد. ظاهراً این استاد آلمانی‌دان دانشگاه تهران قصد دارد کار برگردان و انتشار این فرهنگ‌نامه که پیش از این، یک جلد آن منتشر شده بود ادامه دهد و بنابر گفته دکتر بهمن پازوکی عضو هیأت علمی مؤسسه حکمت و فلسفه این بار انجمن دست اندرکار و همکار اصلی موسسه فرهنگی - پژوهشی نوارغنون در سایر مداخل است. و خبر جدید این که قرار شده اولین محصول این همکاری در حوزه زیباشناسی و فلسفه هنر، تا اواخر امسال روانه بازار شود.

موضوعات بعدی مورد نظر این گروه انتخاب و ترجمه برخی از مداخل این فرهنگ‌نامه در حوزه های الهیات و فلسفه اخلاق خواهد بود. البته بهشتی علاوه بر این همکاری، خود، درگیر سامان دادن به برگردان سهل و ممتنع کتاب حقیقت و روش اثر هانس گئورگ گادامر است و شاید اولویت دادن به کارهای جمعی نظیر انجام فرهنگ‌نامه مفاهیم فلسفه وقت کمتری برای ترجمه کتاب‌های در دست خودش دارد. ناشر این کتاب مهم در حوزه هرمنوتیک جدید، هرمس خواهد بود.

از فلسفه تا ادبیات

دکتر محمد ضیمران استاد زیبایی‌شناسی دانشگاه هنر کتاب تقریباً مفصلی تحت عنوان فعلی نگاهی به مقولات پدیدارشناختی و نقدهای سنت پساپدیدارشناسی نوشته است که تلاش جدیدی درباره نقد پدیدارشناسی و گذار به زمانه پساپدیدارشناسی به شمار خواهد آمد. او در گفت و گو با کتاب ماه فلسفه این کتاب را حاصل درس گفتارهای خود در حوزه زیبایی‌شناسی و فلسفه هنر معرفی کرد.

این زیباشناس در کتاب حاضر مسائلی نظیر پسااختارگرایی، نشانه‌شناسی هرمنوتیک، جریان فولدینگ‌دلوز و ... را براساس تحلیل‌های متفکران عمده سنت‌های فلسفی و زیباشناختی پس از پدیدارشناسی و خودش مورد واکشافی قرار داده است.

کتاب بعدی ضیمران عنوان فلسفه و ادبیات از دیدگاه اومبرتو اکو را بر روی جلد خواهد داشت. این کتاب چنانکه از نامش پیداست پژوهشی تحلیلی درباره آرای فلسفی و ادبی این فیلسوف ایتالیایی است و به نوعی در ادامه کارهایی است که ضیمران پیش‌تر درباره میشل فوکو و ژاک دریدا انجام داده بود. او در این کتاب نیز با نگاهی تحلیلی به تمام آثار فلسفی و ادبی، رمان‌ها و داستان‌ها و ... اکو تلاش کرده تا خط سیر و رویکردهای مختلف اندیشه‌های او را به مخاطب بشناساند.

طرح بعدی این عضو هیأت علمی دانشگاه هنر عنوان فعلی «موانع ساختاری مدرنیته در ایران» را بر خود دارد. علل گرایش ایرانیان به پست‌مدرنیته و آشفتگی فرهنگی ناشی از یک جهش غیرمنطقی از سنت به پست‌مدرنیسم از جمله مباحثی است که این پژوهشگر فلسفه معاصر در اثر حاضر بدان پرداخته است تا مگر از این رهیافت دلایل شکست مدرنیسم در ایران به لحاظ ساختار فرهنگی و دکتر محمد ضیمران دکترای معرفت‌شناسی و آموزش فلسفه از دانشگاه ماساچوست آمریکا است و هم اکنون به عنوان مدرس و استاد زیبایی‌شناسی و پژوهش هنر در دوره دکتری دانشگاه هنر مشغول به کار است.

